

De Relikwie van Torhout

De Relikwie van Torhout

Ulrich Develter

Schrijver: Ulrich Develter
Coverontwerp: Ulrich Develter
ISBN: 9789465383187
D/2026/Ulrich Develter, uitgever

© Ulrich Develter

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende.

Quod nondum est, futurum est

Wat niet is, zal nog komen

Proloog

Het verleden dat nooit slaapt.

De wind hilde door de oude bossen rond Torhout, een fluistering van eeuwenoude geheimen die zich vastklampten aan wortels en stenen. Waar nu het marktplein en de abdij stonden, hadden zich ooit legioenen verzameld. De grond, verzadigd van bloed en zweet, droeg het gewicht van een geschiedenis die nooit tot rust kwam.

In de tijd dat de Romeinen deze streken beheersten, was Torhout niet meer dan een versterkt kruispunt, maar wel een plek van strategisch belang. Het lag aan de rand van wat later Vlaanderen zou worden, een poort tussen het vasteland en de ongetemde zeeën van het noorden. De via militaris, een Romeinse heirweg die werd aangelegd om de legioenen snel te kunnen verplaatsen, verbond het met de belangrijkste nederzettingen in de onmiddellijke omgeving en zelfs ver daarbuiten en bracht handelaars, krijgers en verhalen uit verre oorden. De Romeinse ingenieurs hadden niet alleen wegen en wachttorens achtergelaten, maar ook een erfenis van strategisch inzicht die in latere eeuwen door nieuwe heersers zou worden benut.

De komst van de Frankische koningen bracht christelijke relikwieën naar deze plaatsen. Deze relikwieën waren voor de streek van groot belang. Ze brachten nog meer mensen op de been, er kwamen pelgrims, gelovigen en kooplieden uit verre windstreken om geluk, een goede gezondheid en een voorspoedige financiële toekomst te vragen aan een hogere macht. Plaatsen met de resten van het kruis van Jezus, een scheenbeen van de Heilige Martinus, of zelfs een haarlokje, werden toevluchtsoorden voor pelgrims en plekken van stille macht.

In Torhout vond je een abdij, gebouwd op de fundamenten van een oude Romeinse garnizoenspost. Deze stond symbool voor de triomf van het geloof boven het zwaard. Sint-Donaas, wiens

gebeente bescherming bood tegen invallen en natuurrampen, werd hier bewaard in een verguld schrijn.

Toch bleef de rust altijd broos. Verwoesting loerde altijd in de schaduw, want waar rijkdom zich verzamelde, volgden al snel de roofzuchtige ogen van hen die hun lot aan het staal hadden verbonden. In het hart van de abdij, achter zware eiken deuren en heilige stenen muren, lag een geheim dat zelden werd uitgesproken, een kracht die door de eeuwen heen werd beschermd met gebeden, bloed en misleiding.

Terwijl de wereld aan de vooravond van verandering stond, fluisterde de wind opnieuw door Torhout. De geesten van het verleden ontwaakten en een nieuw verhaal begon. Wat ooit een schuilplaats voor gelovigen was, zou nu het toneel worden van handelaars, krijgers en heersers die op zoek waren naar macht. De abdij van Torhout wachtte op de dag waarop haar stenen de echo zouden worden van een lot dat nog geschreven moest worden.

Hoofdstuk I

De Processie

De zon stond laag aan de hemel en het zachte ochtendlicht viel als een gouden waas over het woud. Clementia bewoog zich geruisloos tussen de struiken, haar blote voeten waren vertrouwd met het mos dat als een zacht tapijt onder haar lag. Ze knielde neer bij een tros felgele bloemen met kleine, vijfbladige bloempjes die als sterretjes omhoog staken. Haar vingertoppen gleden voorzichtig langs de stengels van het kruid, waarvan de bloemen nog plakkerig waren van de ochtenddauw.

"Sint-Janskruid," fluisterde ze in zichzelf met een glimlach om haar mondhoeken. "Goed tegen wonden en triestheid." Ze haalde een scherp mesje uit haar gordel, met een handvat van gladgeslepen hout dat haar vader voor haar had gemaakt, en begon de stengels te snijden. De scherpe, balsemachtige geur verdreef onmiddellijk de schroeiende walm van het smidsvuur uit haar neus. Ze kende het bos als haar eigen achtertuin en wist precies welke planten kracht hadden om te genezen.

Met haar handen vol kruiden boog Clementia zich voorover om nog wat wortels los te maken. Haar wilde, kastanjebruine krullen glipten voor haar ogen en ze blies geïrriteerd een pluk opzij. De roetveeg die haar neus sierde, maakte haar maar al te herkenbaar, maar dat gaf niet. Zij was Clementia, dochter van de smid en zij hoorde in dit bos.

Op dat moment hoorde ze een geluid dat niet van het bos zelf leek te komen. Het was geen ritselend blad of de roep van een merel. Het was iets anders: een zwaar, ritmisch getrappel, zoals het gedreun van hoefijzers op een harde weg. Ze spitste haar oren en hield haar adem in. Het geluid kwam van verderop, waar het pad naar de open velden voerde.

Gezwind gleed Clementia langs de struiken. Ze was heel nieuwsgierig. Ze trok zich op aan een lage tak en klom omhoog in een eik, haar voeten plantte ze zeker op de bast. Vanaf haar nieuwe uitkijkpunt zag ze het: een stoet, een indrukwekkende processie die langzaam de weg afdaalde naar Torhout. Paarden met rijk versierde tuigen, mannen gehuld in zware mantels en in hun midden een draagbaar waarop een verzegelde kist lag. De zon weerkaatste op de gouden sieraden waarmee de kist was ingelegd.

Ze voelde hoe haar adem stakte toen ze de man voorop meende te herkennen. Het was waarschijnlijk Ebbo, de aartsbisschop van Reims. Haar vader had vaak over hem gesproken, over zijn geleerdheid en had zijn standvastige geloof geroemd. Ebbo bracht relieken naar Torhout, had haar vader gezegd, schatten die heilig waren en naar verluidt krachtiger dan welk wapen dan ook.

"Relieken," fluisterde Clementia. Het woord voelde als een geheim dat op haar tong smolt. Ze voelde een rilling langs haar ruggengraat lopen terwijl ze keek hoe de stoet langzaam in de verte voorbijtrok.

Plotsklaps hoorde ze een lichte beweging achter zich. Ze draaide zich snel om en zag een jongen met donkere, waakzame ogen, die half verscholen in het groen stond. Hij droeg een eenvoudige bruine pij, maar de rand van zijn kap was modderig door het vele klauteren door het bos.

"Rembert!" siste Clementia. "Wat doe jij hier?"

Rembert was een jongen met een alerte en leergierige geest die hem vaak in de problemen bracht, maar ook tot een geliefde leerling maakte onder de oudere broeders van de abdij van Torhout. Als wees werd hij door de broeders opgenomen in de abdij. Zijn scherpe geest zat altijd vol vragen en dankzij zijn opmerkelijke geheugen was hij in staat om teksten en gebeurtenissen met indrukwekkende nauwkeurigheid te onthouden. Zijn gezicht was nog jeugdig maar getuigde al van een zekere ernst en een zachte vastberadenheid terwijl zijn houding een levendige gretigheid verried. Hij was niet groot voor zijn leeftijd, maar hij bewoog met de behendigheid van een kat en met het zelfvertrouwen van iemand die zich zowel binnen als buiten de muren van de abdij vrij voelde.

Op dertienjarige leeftijd was Rembert een novice binnen de abdij, een leerling die zich voorbereidde om op een dag volwaardig monnik te worden. Zijn dagen waren gevuld met studie, gebed en het uitvoeren van kleine taken die bijdroegen aan het dagelijkse leven van de abdijsamenleving. Hij was ook bijzonder bedreven in het kopiëren van manuscripten in het scriptorium, waar zijn oog voor detail en zijn liefde voor kennis zeker tot hun recht kwamen. Zijn handschrift was nauwkeurig en hij was gefascineerd door de

rijke illustraties en ingewikkelde versieringen die de heilige teksten sierden. Hij observeerde met een scherp oog hoe de broeders het bladgoud aanbrachten op de miniaturen en stelde vaak vragen over de herkomst van de gebruikte pigmenten en de betekenis van de symboliek. Naast zijn werk in het scriptorium hielp Rembert ook bij de verzorging van de kruidentuin, waar hij onder begeleiding van de oudere broeders leerde over geneeskrachtige planten. Zijn fascinatie voor het onbekende maakte hem tot een uitstekende leerling, en hij wist met precisie welke kruiden wonden genazen en welke geuren de slaap bevorderden.

Zijn kennis van kruiden, knollen en planten die mensen helpen tegen allerlei kwaaltjes deelde hij graag met Clementia. Zij stond vooral te kijken van de veelzijdigheid van het kruid dat Rembert ook wel 'Jaag den Duivel' noemde, Sint-Janskruid. Wat kauwen op het blad hielp om gemakkelijker in slaap te vallen of om angst en onrust te verdrijven. Daarnaast gebruikte Clementia het kruid ook vaak in de smidse van haar vader. De olie die ze uit het kruid trokken, hielp namelijk ook tegen brandwonden en dat heb je waarschijnlijk vaak als je dag in dag uit met vuur en vonken werkt.

Rembert stapte naar voren. "Wat ik hier doe? Hetzelfde als jij, denk ik. Mijn ogen openhouden." Hij knikte naar de stoet en boog iets voorover. "Zie je die mannen daar? Op hun tuniek dragen ze het zegel van Reims." Hij keek haar aan met een ondeugende twinkeling in zijn ogen. "Wat denk je dat ze bij zich hebben?" Clementia rolde met haar ogen, maar kon een glimlach niet onderdrukken. "Relieken natuurlijk. Waardevolle schatten. En nu zal je zeker zeggen dat we dichterbij moeten gaan kijken, toch?"

"Waarom niet?" Rembert grijnsde en keek naar de processie, die langzaam achter de heuvel verdween. "Zulke kansen krijgen we niet vaak." Met een diepe zucht sprong Clementia uit de boom en streek haar jurk glad. Ze griste haar schoenen van tussen de boomwortels en wurmde haar voeten er haastig in. "Vooruit dan maar," mompelde ze, terwijl ze zich weer oprichtte en hem strak aankeek. "Maar als we betrap worden, geef ik jou de schuld."

Ze glipten samen door de struiken, hun harten bonsden van opwinding. Terwijl ze de stoet volgden, voelde Clementia haar bloed warm en rusteloos door haar aderen stromen van opwinding.

De wereld leek groter, mysterieuzer en ze wist dat ze op het punt stond iets te ontdekken dat haar leven voor altijd zou veranderen.

Hoofdstuk II

Het Heilige Geheim

Enkele weken eerder, op een koude ochtend, Ebbo, de aartsbisschop van Reims, aan de poorten van de abdij van Saint-Rémi. Het was de dag waarop ze de heiligen Perpetua en Felicitas herdachten. Ebbo hoopte dat dit een goed voorteken was, want hun namen zorgden samen voor ‘eeuwig geluk’.

De muren van het oude gebouw droegen de laatste tekenen van vorst terwijl de grond onder zijn leren laarzen kraakte. De mist hing laag boven de velden en kale takken wezen als zwarte vingers naar de grijze hemel. Voor hem lag een onderneming die niet alleen zijn geloof op de proef zou stellen, maar ook zijn moed en standvastigheid: de reis naar Torhout, met de relikwie van Sint-Donaas in zijn zorg. Sint-Donaas was niet zomaar een heilige, eeuwen geleden werd deze voorganger van Ebbo door verraders in een ijskoude Marne geworpen om te sterven. Volgens de legende werd hij van de verdrinkingsdood gered door een goddelijk wonder. Een houten rad met vijf brandende kaarsen dreef stroomopwaarts en bleef precies stilstaan boven de plek waar hij in de diepe rivier voor zijn leven worstelde. Sindsdien werd hij vereerd als de machtige beschermheilige tegen stormen, blikseminslag en de meedogenloze gevaren van het water. De relikwie was dus niet zomaar een voorwerp. Men zei dat het de geest van Sint-Donaas zelf droeg, dat het steden had beschermd tegen oorlog en plagen en zelfs wonderen had verricht. Voor Ebbo was het overbrengen van juist deze relikwie niet alleen een symbool van hoop, maar ook een weloverwogen wapen tegen de chaos die over het land raasde.

Vlaanderen, geteisterd door plunderende Vikingen die steevast over zee en rivieren kwamen, had een spirituele kern nodig. Een land dat bedreigd werd door water had een beschermer nodig die het water had overwonnen. Torhout, gelegen aan handelswegen en steeds belangrijker als machtscentrum, was de uitgelezen plek om die streek te heiligen.

"Maak voort," klonk de ruwe stem van de aanvoerder, wiens adem in wolkjes uit zijn mond kwam. De mannen, gehuld in dikke mantels en glinsterende harnassen, stonden klaar. Hun gezichten waren gesloten, gehard door de wetenschap dat dit geen gewone reis was. De wegen waren onveilig, rovers vielen aan vanuit dichte bossen en verhalen over verkenners van de Vikingen die

landinwaarts trokken, joegen zelfs de dappersten onder hen koude rillingen over de rug.

Ebbo spiedde kort in de richting van de kist. Tijdens het reizen zouden ze die zorgvuldig verpakken met dikke linnen doeken om de kostbare inhoud te beschermen. Onder het doek zat dan een kist uit eikenhout, versterkt door de beste timmerlieden. Het goudbeslag en de sieraden langs de randen glinsterden zwak in het bleke ochtendlicht, alsof het relik zelf tegen de kou protesteerde. Twee krachtige paarden stonden ingespannen, hun adem dampend en met hun hoeven ongeduldig krassend over de keiharde aarde.

"God zal ons leiden," sprak Ebbo, meer tegen zichzelf dan tegen de anderen. Hij sloeg een kruis, terwijl de koude wind aan zijn mantel trok en zijn kaarsrechte gestalte leek te willen buigen. Maar Ebbo was als de abdij zelf: gehard door de tijd en vastberaden in zijn geloof.

De stoet zette zich in beweging. Vooraan reden zes zwaarbewapende ruiters met blinkende zwaarden. Daarachter volgde de kar met de belangrijke kist, de houten wielen krakend over het halfbevroren pad, alsof ze de last van de heilige missie konden voelen. Ebbo reed naast de kar, zijn ogen strak op de weg gericht. Achter hem volgden monniken in bruine pijen, hun gezangen zacht en dreunend als een gebed tegen het kwaad dat op de loer lag. Af en toe sloeg een van hen een blik opzij naar de donkere bosranden die als wachters meereisden. In de achterhoede kwam de bescherming van de karavaan door nog een groep geofende soldaten. Ebbo had er doelbewust voor gekozen om de stoet niet onnodig groot te maken. Een gigantische stoet trekt namelijk te veel aandacht van vijandige legers, terwijl een goed getrainde kleine groep snel en wendbaar is.

Het begin van de tocht verliep zonder noemenswaardige problemen. Na een paar uur werd het landschap kaal en verlaten, dorpjes lagen verscholen onder een dunne rooksluier. De bewoners hielden hun deuren gesloten uit angst voor vreemden. Maar naarmate ze hun tocht voortzetten, leek de wereld donkerder te worden. Een gevoel van dreiging hing in de lucht, als een storm die in de verte samenpakte. 's Avonds, toen het gezelschap zijn kamp

had opgeslagen aan de rand van een moeras, kwam één van de ruiters aangesneld. Zijn adem kwam in korte stoten. "We hebben beweging gezien aan de andere kant van het water. Vuurlicht... en schaduwen." Ebbo keek op van zijn gebeden, zijn gezicht kalm maar zijn gedachten scherp als een dolk. Vikingverkenners? Of struikrovers? Het verschil was in die dagen nauwelijks van belang.

Niemand sprak.

Zelfs het geluid van de paardenhoeven leek te worden ingeslikt door de modder. En toen verscheen uit het niets aan de overkant nog een licht. Een kleine, bleke gloed, alsof iemand een lamp droeg. Dan nog één. En nog één.

"Vissers?" fluisterde een van de mannen. Ebbo antwoordde niet. Hij kneep zijn ogen samen. "Waakvuren van de doden," mompelde iemand achter hem. "Zwijg!" zei Ebbo scherp, maar ook hij voelde het: het moeras keek terug. Toen klonk er een geluid, een zachte zucht, of een stem die een naam probeerde te vormen. Of was het de wind die met zijn gedachten speelde? "Sommige vuren branden niet om te verwarmen, maar om te waarschuwen."

Ebbo kreeg een koude rilling. Hij hief zijn fakkel op en de andere vuren aan de overkant flakkerden plots heviger, als een antwoord. Of het leek toch zo. In hun weerspiegeling meende hij iets te zien: contouren van een gestalte, gehuld in licht, de handen geheven en... Een van de paarden steigerde plots. Een plons, een kreet en de vuren doofden, allemaal tegelijk. De duisternis viel als een klap. Ebbo voelde hoe de stilte hem overmande.

"Wat was dat, Eerwaarde Vader?"

Ebbo keek nog een keer om. Ver weg, in de mist, flakkerde opnieuw één enkel vlammetje op. Hij maakte het kruisteken en sprak zacht: "Een waarschuwing. En als ik goed luister, komt die van Hem."

"Zet wachters uit," beval hij. "En bid." Hij keek naar de kist, die nu in het midden van hun kamp stond. Het doek was verschoven en het houten oppervlak schitterde in het schijnsel van het kampvuur. "Sint-Donaas zal ons beschermen." Maar zelfs toen hij die woorden sprak, voelde Ebbo de twijfel knagen. Wat als de verhalen overdreven waren? Wat als het relik niet de bescherming

bood waar ze op hoopten? Hij sloot zijn ogen en begon te bidden. Het geloof moest genoeg zijn.

Die nacht waren de schaduwen in het bos dichter en donkerder dan ooit. Elke tak die kraakte leek op de adem van een vijand, elke rimpeling in het water leek een verborgen dreiging. De wachters hielden hun zwaarden getrokken en hun aandacht op het duister gericht. Ebbo sliep niet. Hij zat bij de relikwie, zijn hand rustte op de kist, terwijl hij bad. "Laat dit voorwerp ons leiden, Heer," fluisterde hij, zijn woorden leken verloren in het gesuis van de wind.

De volgende ochtend bleken de vuren aan de andere kant van het water gedoofd te zijn en was er geen levende ziel meer te bekennen. Waarschijnlijk waren het, net als Ebbo en zijn gevolg, reizigers die hun toevlucht aan de rand van het water hadden gezocht om de nacht door te brengen. Onhoorbaar ging er een zucht van opluchting door het kamp. Ze konden hun reis verderzetten wetende dat ze nog veel zulke nachten tegemoet zouden gaan.

De eerste dagen van de reis verliepen verder in een stilte die vreemd genoeg geruststellend was. De lucht was strakblauw en koud, de adem van mens en dier hing in dampende wolkjes boven het gezelschap. De wegen tussen Reims en Saint-Quentin waren beter dan Ebbo had verwacht. De oude Romeinse heirbanen, ooit aangelegd door keizers, centurions en hun legers, strekten zich uit als verweerde aderen door het noordelijke landschap van wat ze vroeger Gallië noemden. Hoewel uitgesleten en hier en daar overwoekerd door gras, boden ze een solide en betrouwbare route. Het landschap golfde om hen heen in zachte, uitgestrekte heuvels, schijnbaar eindeloos en in diepe rust verzonken onder de dunne laag ochtenddriep. Aan de verre horizon, waar de mist zich aarzelend terugtrok, stonden grote boomgroepen als wachters in het gelid. Hun eeuwenoude stammen leken de aarde stevig in hun greep te houden, terwijl hun bladerloze kruinen afstaken tegen de grijze hemel. Ebbo reed, zoals altijd, naast de kar en hij hield de omgeving in de gaten. Af en toe prevelde hij een gebed, zijn vingers tastend naar het kruisbeeld dat hij om zijn nek droeg.

Achter hem sloften de monniken in een rij, hun gezangen zachtjes opgaand in de winterlucht. De soldaten reden zwigend op hun paarden terwijl ze voortdurend speurden naar de bosranden en de verre heuvels. Een valstrik kon overal zijn. De stoet trok gestaag verder, het kraken van de houten wielen en het gesnuif van de paarden klonken als een hartslag, de enige constante in een onzekere wereld. Maar hoe vredig het ook leek, Ebbo voelde het: een spanning in de lucht, als een storm die nog niet zichtbaar was maar die je wel al kon ruiken.

Na vijf dagen kwamen ze aan bij hun eerste bestemming, Saint-Quentin, of zoals de Romeinen het vroeger noemden, Augusta Veromanduorum. De stad, ooit een trotse Romeinse nederzetting, droeg de littekens van de eeuwen. De oude muren, gedeeltelijk ingestort, waren overwoekerd door klimop en mos, terwijl delen van tempels nu als fundamenten voor kerken en abdijen dienden. Toch was de stad nog altijd een belangrijk knooppunt, een plek waar pelgrims, kooplieden en geestelijken hun wegen kruisten. De stoet trok langzaam door de stadspoort, waar ze door nieuwsgierige blikken werd gevolgd. Kinderen liepen langs de kar, hun ogen werden groter bij het zien van de zwaarbewapende ruiters en de met linnen omhulde kist. Voor hen was dit een ongekend schouwspel: een stukje van een andere wereld dat door hun straten trok. In de schaduw van een kleine abdij werden Ebbo en zijn gezelschap onthaald. De monniken, in hun grove pijen, hadden hen al van ver zien aankomen. Ze stonden klaar bij de poort met gezegende wijn en broden in hun handen.

"Welkom, Eerbiedwaardige Vader, Ebbo," sprak de abt, een man met een kalm gezicht. "Uw reis is ons bekend en wij bidden voor uw succes." De abdij was eenvoudig maar warm, haar muren dik en sterk. Binnen vulde de geur van houtvuur en versgebakken brood de lucht. Het reliek werd met eerbied naar binnen gedragen en in een kleine kapel geplaatst waar kaarsen brandden en de muren versierd waren met verweerde fresco's van heiligen en engelen. De monniken knielden ervoor, hun gebeden opgaand in het geflikker van het licht. "Jullie komen in moeilijke tijden," sprak de abt die avond somber bij het haardvuur. "De wegen zijn gevaarlijk. Rovers zijn actief in de bossen en er zijn berichten van groepen

vreemdelingen... Noormannen, zeggen sommigen." Hij keek naar Ebbo. "Is het waar wat men zegt? Dat deze relikwie de zegen van God draagt?" Ebbo antwoordde niet direct. Hij keek naar de vlammen, die als dansende schaduwen over zijn gezicht speelden. "De relikwie is een geschenk," zei hij ten slotte. "Een baken van hoop in een duistere tijd. Maar het is geen wapen en geen schild. Het geloof zal ons beschermen." De abt knikte langzaam, alsof hij de woorden proefde. "Moge dat zeker waar zijn."

Ook die nacht, net als de onrustige nachten ervoor, vond Ebbo nauwelijks slaap. Ondanks de loodzware vermoeidheid die in zijn botten was getrokken, bleef hij bij de kist zitten. Met gevouwen handen liet hij zacht fluisterend gebeden, die de duisternis buiten moesten weren, door de gangen van de abdij vloeien.

Na enkele dagen rust vertrok de stoet vroeg in de ochtend. Een dunne mist hing over de stad. De monniken stonden langs de weg en zegenden de reizigers met wijwater en gebeden. Een kind dat uit de abdijtuin was komen rennen, keek stil toe terwijl de kist voorbij werd gedragen. "Wat zit erin?" vroeg ze aan een van de monniken. "Hoop," antwoordde de oude man zacht, zijn ogen strak op de horizon gericht.

Terwijl Saint-Quentin steeds verder achter hen lag, hing er een dreigende stilte over het land. De hemel was loodgrijs en de mist leek niet langer slechts een natuurverschijnsel, maar een sluier die iets verborg. Ebbo liep, om zijn paard niet extra te belasten, met zijn handen geklemd om zijn staf, naast de kar, onophoudelijk speurend naar tekenen van gevaar. Naarmate ze verder trokken, leek de beschaafde wereld achter hen op te lossen. De wegen die eerst zo vertrouwd hadden geleken, werden mijl na mijl onherbergzamer, alsof het landschap zich tegen hun komst verzette. Het pad versmalde tot een ruw spoor vol scherpe stenen en verraderlijke, met donker water gevulde kuilen. De modder klampte zich als een kille hand vast aan de hoeven van de paarden. De zware wielen van de kar kreunden onophoudelijk onder hun last en dat ritmische, bijna wanhopige geknars was al snel het enige geluid dat de dreigende stilte van het woud nog durfde te doorbreken. Het landschap veranderde langzaam. De open velden,

waar men mijlenver kon zien, maakten plaats voor donkere, dichtbegroeide bossen. De kou leek dieper door te dringen nu het zonlicht nauwelijks nog door de kale kruinen sijpelde. Een somber besef daalde over de groep neer: hier konden ze niet ontsnappen aan wat hen misschien te wachten stond.

"Blijf bij de kar," waarschuwde een van de ruiters, terwijl zijn paard nerveus schraapte met zijn hoef, "dit is een perfecte plek voor een hinderlaag." De woorden bleken slechts een voorbode. Een uur later, toen de kar zich moeizaam een weg baande over een smalle doorgang tussen twee dichtbegroeide heuvels, hoorde Ebbo het eerste teken: een tak die kraakte, niet onder het gewicht van een dier, maar onder iets of iemand die zwaarder was. De soldaten reageerden meteen. Ze grepen naar hun zwaarden en snelden naar voren om de flank te dekken. Uit het struikgewas aan weerszijden van de weg verschenen schimmen. Mannen, gehuld in ruwe mantels en met gezichten die half verborgen waren door vuil en baarden, stelden zich dreigend op. Ze waren gewapend met knuppels, speren en roestige zwaarden. Of het Vikingen waren of lokale bandieten, kon niemand zeggen: in deze tijd, waarin het gezag verzwakt was en oorlog het land verscheurde, was er nauwelijks onderscheid. Ebbo's adem stokte, maar hij dwong zichzelf om kalm te blijven. Hij voelde de stille verwachting van zijn mannen op zich gericht, ze wachtten op een krachtig teken. Zijn hand rustte op de kist in de kar en hij mompelde zacht een gebed: "Sint-Donaas, wees ons schild." "Vorm een linie!" beval de aanvoerder van de soldaten. De mannen knikten zonder aarzeling en stelden zich op in een halfcirkel rond de kar. Hun wapens schitterden in het weinige licht dat door de bomen drong. Het was een haastig opgetrokken muur van staal, maar ze waren vastbesloten deze dreiging op te vangen.

De bandieten hielden stil, ze keken snel van de soldaten naar de kar. Een van hen, groter dan de rest en met een grijze mantel om zijn schouders, stapte naar voren. Hij bleek de leider van deze bende te zijn. Hij hief zijn speer en gromde: "Laat de kar achter, dan laten wij jullie leven!" De soldaten antwoordden niet met woorden, maar met het geluid van staal dat werd aangescherpt in hun greep. Eén stap dichterbij en het zou tot geweld komen. Ebbo stapte naar voren. Zijn gewaad, zwaar van de koude modder, leek

zijn kleine gestalte te verbergen. Hij hief zijn staf en sprak met volle kracht: "Deze relikwie is een geschenk van God en haar vloek rust op hen die de heilige missie dwarsbomen! De aarde zal trillen en de hemel zal openbarsten wanneer jullie ons tegenwerken. De hel zelf zal zich openen om jullie te verslinden."

Zijn woorden weergalmden door het bos, gedragen door een onnatuurlijke stilte. Maar de leider van de bandieten trok zijn lip op in een spottende grijns. "Dode botten bidden niet," riep hij. Zonder waarschuwing wierp hij zijn speer. Het wapen zoefde door de lucht en boorde zich met een doffe klap in de borst van de voorste soldaat. De man viel zonder een geluid te maken achterover in de modder, zijn zwaard gleed nutteloos uit zijn handen. Dat was het teken. Met rauwe kreten stormden de bandieten naar voren. De chaos barstte los. Zwaarden botsten kletterend op roestige bijlen en de geur van bloed mengde zich onmiddellijk met die van natte aarde. Een oude, tengere monnik, die zijn hele leven in de stilte van het scriptorium had doorgebracht, wierp zich wanhopig voor de kar om de kist te beschermen. Een rover haalde uit met een zware eiken knuppel. De slag raakte de monnik vol tegen de slaap. Hij zakte in elkaar, zijn lichaam viel over de houten wielen en zijn bloed vloeide langzaam over het linnen dat het relik bedekte.

Toen gebeurde het.

Terwijl de bandiet lachend naar voren stapte en zijn met bloed besmeurde hand uitstak om het linnen van de kist te rukken, scheurde de bewolking boven hen plotseling open. Een felle, heldere zonnestraal brak door de wolken en trof de kar. Het linnen was deels weggegleeden en het zuivere goud van de relikwiekist ving het licht. Het kaatste terug met een verblindende, bijna hemelse flits die het donkere bos in vuur en vlam leek te zetten. Tegelijkertijd stak er vanuit het niets een ijzige, huilende wind op. Het waaide met zo'n brute kracht tussen de bomen dat die gevaarlijk kraakten.

De rovers verstijfden. Het bloed van de monnik op het linnen, de verblindende gouden flits en het spookachtige gehuil van de wind brachten Ebbo's vloek akelig tot leven. De leider, net nog vol bluf en lef, deinsde wankelend achteruit en hief een arm voor

zijn ogen alsof hij wegschroeide. "Vervloekt..." siste hij, terwijl de pure doodsangst hem bij de keel greep. "Het is vervloekt!" De paniek sloeg onmiddellijk over op zijn mannen. De aanblik van het oplichtende schrijn en de onheilspellende storm die hun oren deed suizen, was te veel voor hun bijgelovige zielen. Hun wapens werden in de modder gegooid. De leider spuugde haastig op de grond om het boze oog af te wenden, maakte een wild gebaar naar zijn overgebleven mannen en vluchtte als een opgejaagd beest het dichte struikgewas in. De rest volgde hem onmiddellijk, struikelend en schreeuwend in de schaduwen. De dreiging was geweken, maar de plotselinge stilte die volgde was zwaar. De wind ging net zo snel liggen als hij was opgekomen. Ebbo's handen trilden toen hij zich omdraaide naar de gevallen soldaat en de dode monnik.

"Godzijdank," fluisterde een van de monniken, terwijl hij met trillende vingers een kruis sloeg. De soldaten hielden hun met bloed besmeurde zwaarden nog een tijdje krampachtig vast, weigerend te geloven dat het gevaar en de storm zo plotseling waren gaan liggen. Maar de opluchting werd onmiddellijk overschaduwd door de harde realiteit aan hun voeten. Ebbo liet zijn staf zakken en knielde moeizaam in de modder. Met een zachte beweging sloot hij de levenloze ogen van de oude monnik en daarna die van de soldaat.

"We kunnen hen hier niet zomaar aan de wilde dieren overlaten," zei de aanvoerder van de soldaten schor. "Maar we kunnen hen onmogelijk meedragen. De wielen zuigen zich nu al vast." Ebbo knikte langzaam. In deze meedogenloze wildernis was er geen kerkhof, geen abdij om hen in vrede te rusten te leggen. "Dan heiligen we deze aarde zelf," sprak de aartsbisschop. Zonder verdere aansporing begonnen de soldaten met hun schoppen en zelfs met hun blote handen, een breed graf uit te graven aan de voet van een grote, oude beuk. De overgebleven monniken stonden er in een halve cirkel omheen. Ze trokken hun kappen diep over hun hoofden en hieven een zachte dodenzang aan. Het treurige gezang klonk breekbare, maar bracht een vreemde vrede na het wapengekletter van even daarvoor. Toen de twee lichamen broederlijk naast elkaar in de donkere, koude aarde waren gelegd, bond een van de soldaten twee ruwe takken kruislings met een reep leer. Ebbo nam een handvol natte aarde en strooide die over de

doden. "Zij vielen als een schild voor het heilige," sprak de aartsbisschop plechtig, terwijl hij met zijn vingers een groot kruisteken over het open graf maakte en de grond zegende. Hij nam het geïmproviseerde houten kruis aan en plantte het stevig aan het hoofdeinde. Het stond er eenzaam en ruw bij in de vallende schemering, een stille getuige van de prijs die hun missie eiste. Ebbo kwam moeizaam weer overeind en keek zijn resterende mannen aan. "Moge God hen opnemen in Zijn licht."

Nog steeds overdonderd door wat er gebeurd was, besloten ze de volgende dag niet direct door te reizen maar hun lichaam en hun geest de nodige rust te geven.

Pas de volgende avond bereikten ze Arras. De stad lag verscholen tussen glooiende heuvels en kleine rivieren. De poorten gingen open en Ebbo ademde diep in toen ze eindelijk de veiligheid van de stad betraden. De abdij waar ze onderdak vonden, was een rustplaats voor de ziel. De abt, een oude vriend van Ebbo, begroette hen met open armen. "Je bent hier veilig, broeder," sprak hij. "Je hebt de bescherming van Sint-Vaast en de muren van dit huis."

Die avond zat Ebbo in een kleine kamer met kaarslicht. Terwijl de monniken de paarden verzorgden en de soldaten zich tegoed deden aan brood en wijn, schreef Ebbo brieven. Hij doopte zijn pen in de inkt en schreef waarschuwingen aan bisschoppen en geestelijken in heel het land.

Aan de eerbiedwaardige abt en mijn broeders

In Christus, onze Heer,

Zegen en vrede zij u, geliefde broeders in het geloof.

Het is met een bezwaard hart en een diepe overtuiging dat ik u deze brief schrijf. Onze tijden zijn donker en de dreiging die ons allen boven het hoofd hangt, is werkelijker dan velen durven te geloven. De tijdingen die ons bereiken, zijn doordrenkt van bloed en verdriet: vanuit het kille noorden is een plaag over ons neergedaald. De meedogenloze heidenen, zonder vrees voor de Almachtige, varen met hun snelle schepen onze kusten en rivieren op om Gods huizen te onteren en te plunderen. Ik vrees dat deze dreiging zich als een schaduw over het land zal uitbreiden. De wanorde voedt de wetteloosheid in ons eigen rijk, de wegen door het binnenland zijn niet langer veilig. Karavanen worden overvallen en reizigers worden genadeloos afgeslacht.

Daarom vermaan ik u, broeders: wees waakzaam als herders in de nacht. Laat uw wachters op de muren niet verslapen. Verberg de relieken en heilige schriftten voor de hebzuchtige handen van deze barbaren. Laat ons zonder ophouden bidden dat de Heer deze kelk aan ons

voorbij laat gaan, maar tref tegelijkertijd alle wereldlijke maatregelen om uw abdij te verdedigen.

Onze enige hoop ligt in eenheid en geloof. Indien wij als broeders samenwerken en onze krachten bundelen, kunnen wij misschien het onheil afwenden. Sta open voor samenwerking met de omliggende abdijen en steden. Breng de gemeenschappen samen om plannen te smeden en elkaar te versterken in deze tijd van nood. Laat ons vooral niet vergeten dat onze ware kracht ligt in onze toewijding aan de Allerhoogste. Want wie in Hem vertrouwt, zal niet worden beschaamd.

Bid met ons mee, geliefde broeders, dat de Heer ons land mag sparen van verder onheil. Moge Hij onze harten versterken en onze wil verenigen. Laten wij samen waken, niet alleen met ons verstand, maar ook met ons geloof.

Met nederige groet in Christus,

Ebbo

Servus servorum Dei

Dienaar der dienaren Gods

Onderaan de brieven zette hij met vaste hand het teken van het kruis. "Ebbo, door de genade Gods aartsbisschop van Reims," prevelde hij zacht, terwijl de inkt in het vel trok. Hij nam zijn

zegelring, drukte het koper in de warme, geurige bijenwas en verzegelde daarmee zijn woorden. Buiten hoorde hij de wind huilen door de nauwe steegjes van Arras.

Ebbo keek naar de kist, die in een hoek van de kamer stond. "Sint-Donaas," prevelde hij, "houd ons veilig."

De rust die ze kregen in Arras kwam duidelijk niet te vroeg. De monniken hadden samen met hun broeders gebeden en de soldaten zochten vaak een herberg op om hun dorst te lessen met kroezen gruitbier. Nu mochten ze even genieten. Het viel de inwoners van Arras op dat ze 's avonds vroeg gingen slapen, de reis was nog niet ver gevorderd maar ze konden elk moment van rust gebruiken na de gebeurtenissen van de afgelopen week.

Na de rust in Arras vertrok Ebbo's gezelschap in de vroege ochtend. De zon hing als een bleke schijf boven de horizon en de mist trok zich langzaam terug uit de velden, alsof het land zichzelf ontblootte voor een nieuwe dag. Het landschap dat voor hen lag, droeg nog de sporen van de winter, al vocht het eerste groene lentegras zich een weg door de modder. Het was een natte wereld: lage weiden, doorsneden door kronkelende, zilverkleurige beekjes, met in de verte donkere vlekken waar de aarde was verdrongen in uitgestrekte moerassen en plassen. "De weg wordt gemakkelijker," merkte een van de soldaten op. Het klonk als een mengeling van opluchting en waakzaamheid. Hier, op het vlakke land, konden ze de horizon weer zien en elke naderende dreiging van ver waarnemen. Maar die openheid bracht ook een andere angst met zich mee: ze waren zelf zichtbaar, kwetsbaar en afhankelijk van de genade van een land dat al zo vaak gebukt was gegaan onder geweld. De kar met de relikwie rolde zwaarder nu de grond vochtiger werd. Ebbo zat op de bok van de kar en voelde de koude noordelijke wind in zijn gezicht, die scherp als messen aanvoelde. Hij keek over zijn rechterschouder naar de monniken, die in stilte hun gebeden aan het opzeggen waren en naar de soldaten voor hem die, met hun wapens in de aanslag, elke beweging in de verte volgden. "Zeg me, vader," sprak een jonge monnik zacht, die net naast hem kwam lopen, "is het waar dat Rijsel op een eiland gebouwd is?"

Ebbo knikte bedachtzaam. "Het land hier is zompig, een echte mozaïek van water en aarde. Insula, zoals de Romeinen het

noemden, betekent 'het eiland' en is wat hoger gelegen, wat de mensen er een illusie van veiligheid geeft." Hij pauzeerde even en keek naar de dreigende grijze lucht. "Maar geen enkel land is veilig als het geloof van de mensen wankelt." De groep trok verder door dit moerassige landschap, waar de stilte soms werd verbroken door het gescharrel van een reiger in het water of het gehinnik van de paarden die zich ongemakkelijk voelden op de drassige grond. Urenlang liep de stoet voort, hun voetstappen klonken gedempt op het natte pad.

Iets later zagen ze de stad opdoemen: een nederzetting die meer op een verdedigingspost leek dan op een stad. De huizen waren eenvoudig, opgetrokken uit hout en leem en stonden verspreid op de verhoging, alsof ze zich vasthielden aan de laatste droge plek in een vijandig landschap. Een muur gemaakt van houten palen die aan de bovenkant een scherpe punt kregen, een palissade, omringde de nederzetting, haar puntige balken zwart geblakerd van vroegere aanvallen. Bij de poorten werden ze tegengehouden door bewakers met sombere gezichten. Hun ogen gleden argwanend over Ebbo's groep en bleven hangen op de kar. Een van hen, een breedgeschouderde man met een verweerd gezicht, stapte naar voren. "Wat brengt jullie hier?" vroeg hij bars. Zijn hand rustte op het gevest van zijn zwaard. Ebbo trok zijn mantel dicht om zich heen en sprak luid zodat ook de mannen op de muren het konden horen. "Wij reizen in de naam van God en brengen de heilige relikwie van Sint-Donaas naar haar nieuwe huis in Vlaanderen. Open de poorten en laat ons binnen." De bewaker bleef hem argwanend aankijken en zijn hand bleef strak om het gevest van zijn zwaard geklemd. "Iedere rover kan de naam van God misbruiken om muren te breken," sneerde hij. Ebbo kneept zijn ogen dicht. Hij dreef zijn paard een stap naar voren, trok zijn ruwe reishandschoen uit en hield zijn hand op ooghoogte van de wachter. De zware, gouden bisschopsring met de fonkelende amethyst ving het licht. "Ik ben Ebbo, aartsbisschop van Reims," sprak hij nu ijskoud. "Weiger ons de toegang en ik zorg ervoor dat geen priester u ooit nog de absolutie schenkt. Dan brandt u in de hel nog voor de zon ondergaat." De wachter staaarde naar de ring, slikte hoorbaar en de kleur trok weg uit zijn verweerde gezicht. Hij boog haastig het hoofd, liet het gevest van zijn zwaard los en